

Varför gick vi i krig i Angola?

Varför gick vi i krig i Angola? 37 år senare.

Minuterna innan jag åkte till Angola, i mars 1988, kysste jag min son på pannan som sov i sin spjålsäng. Det var bara ett enkelt farväl, som om jag skulle återvända från ?jobbet? nästa dag.

Några dagar senare, i mörkret i den afrikanska djungeln, tiotals kilometer från våra frontlinjer, mitt i natten, frusen inifrån och ut, i minerad terräng, övertygad om att helvetet kunde bryta lös när som helst, frågade jag mig också: Vad fan gör jag här?

Trettiosju år har gått och svaret på den frågan är fortfarande en dimma av blandade känslor.

När jag för första gången, bara några meter bort, såg och kände de vita rökpelarna från fiendens artilleri och soldaten som nästan i mitt öra sa till mig: ?Det är krig, journalist?, var det en känsla som liknade själva effekterna av de sydafrikanska granater som fick jorden att skälva i det hörnet av Cuito Cuanavale.

Jag erkänner att jag under mina dagar vid fronten, ung och halvt äventyrlig, liggande på marken i ett sandigt skydd som inte kunde göra mycket för att skydda dig från den slumpmässiga effekten av en av dessa dagliga bombningar, aldrig hade en känsla av fara. Inte heller under de otaliga flygningarna i flygplan och helikoptrar över slätter och skogar, varifrån vem som helst kunde avfira en luftvärnsrobot mot en; eller en annan tidig morgon i en bepansrad färja på Cuitofloden, utlämnad åt dess cirkelformade strömmar och de kringströvande yacaréerna; eller ombord på en röd tankbil för 200 kilometers karavanfärd på vägar som ofta var minerade och utsatta för bakhåll.

Ännu i dag kan jag inte tydligt se den gräns som skiljer och förenar krigets två definitiva ansikten: liv och död.

Den dag jag anlände till Angola sade den unge kubanske soldaten som kom för att hämta oss på flygplatsen, mitt i sin filosofiska avhandling för nyanlända och med leendet hos någon som verkar uppgiven inför ett öde han inte söker men inte heller undviker, klart och tydligt till mig: ?Journalist, här dödar en bomb lika mycket som en mygga?.

Myggan var ingen överdrift. Den så kallade cerebrala malarian, som överförs genom ett enkelt bitt av insekten, kunde vara slutet. Konflikten i Afrika hade dessutom den nackdelen att den hade en natur som var aggressiv för dagens kubaner. Många av de sjukdomar som utrotades under revolutionens första decennier, eller som aldrig existerat på Kuba, är vanliga där; där finns också skogens vilda djur och ?tre steg?-ormarna, de sista man tar innan man faller dödligt förtvinad.

Bomben, minor, splitter, granatkastare, raket, splitter, granat, kula ..., var vårt dagliga bröd och smör, oavsett om vi befann oss i den 25:e FAPLA-brigaden, den som var närmast fienden, eller på den mest centrala gatan i Luanda. Biblioteket där jag satt och letade efter fakta om Cuito Cuanavales historia öppnade sina dörrar mot en av de viktigaste avenyerna i Angolas huvudstad, full av fotgängare och bilar i båda riktningarna. Mindre än en vecka efter mitt besök sprängdes den i bitar av en terroristattack.

Ett vilsekommet kanonskott, ett av dem som sydafrikanerna kastade ut i vinden som rysk roulette, dödade en av våra scouter den allra första natten av min vistelse vid utposten Cuito. Jag fick höra att han plockades upp i bitar utspridda i träden. Samma eftermiddag körde en BTR på en mina och blev liggande på hjul. Mellan de improviserade gardinerna i fältläkarstationen, där en läkare med löjtnants rang och en jungfrus ansikte behandlade en sårad angolansk officer, fick jag en glimt av den inerta kroppen av en kubansk soldat, med ljus hud och vågigt hår, som en grekisk skulptur. Det fanns inte en skråma på honom: han hade dödats av chockvågen.

Det var det värsta, det oundvikliga i krig, det hårda slaget, det som gör ont, det som skadar. Minnet av de stupade skadar för alltid minnet av de levande.

Döden fanns verkligen där på alla sidor. Kriget ger inte sina huvudpersoner något val: döda eller bli dödad. Det är den enklaste formel som soldaten vid fronten känner till. Men krig är också olyckan, nästan alltid dödlig, för i fred går man inte runt varje dag med en kula i huvudet, eller går över en minerad bro, eller landar på sönderfallande landningsbanor som står under ständigt bombardemang.

Under hela min tid bland hjältarna i Cuito Cuanavale upplevde jag dock aldrig någon rädsla för döden hos andra. Deras ständiga referens, i de flesta samtal i Angola, bland skratt och skämt, eller ibland som någon som berättar skräck- och mysteriefilmer, var som en daglig varning, som jag alltid tolkade som ett kollektivt rop på varning för livet.

Livet var den bästa gåva man kunde ge till sin familj på Kuba. Det visste alla, även om de alla envisades med att göra plats i sina ryggsäckar för de minsta saker de kunde hitta, en vacker sten, ett halsband med frön... presenter till mamman, hustrun, flickvännen, barnen. Ingen tänkte någonsin på att inte komma tillbaka.

Tony och jag hade studerat tillsammans i samma klassrum under fem år i Sovjetunionen. Vi träffades den eftermiddagen på den kubanska militära beskickningen i Luanda. Vi pratade om allt möjligt. Jag minns att han var orolig för att laga sina glasögon, som

hade förlorat en skalm och brutit en lins efter så mycket fram och tillbaka på fronten. Han brukade skratta när han satte på sig dem för att i sin journalists dagbok skriva de anteckningar som gav upphov till hans livs bästa reportage. Det sägs att dessa glasögon var en av de få saker som kunde räddas efter den flygkrasch som kostade honom livet.

Jag glömmer inte min familjs ansikten när jag sa att jag skulle åka till Angola. Först och främst min fars ansikte, en blandning av stolthet och oro. Vad skulle den gamle mannen kunna förebrå mig, om det var känt att han under en av de första mobiliseringarna hade dykt upp som frivillig hos militärkommittén för att anmäla sig. När de frågade honom om hans yrke, svarade han utan att tveka: "jordbruksarbetare?". Vid den tiden var han direktör för ett viktigt boskapsföretag, ett av dem som under flera år försåg Havanna med en miljon liter mjölk om dagen. Självklart fick han inte åka.

Varför gick vi ut i krig? Inte för att få någon belöning eller för att vi trodde att vi var modigare än andra. Vi gick för att vi i våra hjärtan - för att vi var utbildade - trodde på sann internationalism, det som Martí förespråkade med "Hemlandet är mänskligheten" och som Fidel bekräftade när han parafraiserade det och påpekade att det handlade om att "betala vår egen skuld till mänskligheten?". Vi gick dit och stannade till slutet, också för att hedra den kubanska revolutionens överbefälhavare.

Under dessa veckor i Angola rörde sig Fidels allestädesnärvaro mellan myt och verklighet. Vetskapen om att han var i närheten, medveten om allt, var den främsta garantin för triumf och för en segerrik återkomst till Kuba.

I den där karavanen mellan Menongue och Cuito, på en plats som gått förlorad på vägen, hittade vi en pluton kubaner, ungefär femton pojkar, alla mycket unga. De flesta av dem hade varit i Angola i mer än tio månader, skilda från omvärlden. Ingen av dem kunde minnas när de senast låg i en bekväm säng med vita lakan eller drack kallt vatten i ett kristallglas. Ändå sa de i kör: "Var så säker, det finns ingen som skulle våga attackera karavanen, åtminstone inte i dessa trakter. Journalist: tala om för vårt folk och överbefälhavaren att vi kommer att vara här tills vi får order om att åka någon annanstans.

Nelson, en av de förare som trotsat tusentals kilometer som karavanförare, när det verkade som om vi inte skulle hinna till Cuito i tid den dagen, sa till mig mycket allvarligt: "Vi måste komma dit idag. Det är en order från överbefälhavaren".

Det var känt att Fidel följde kriget från sin kommandopost i Havanna och att han därifrån fattade de viktigaste besluten. För att hjälpa honom skickades under krigets sista period en grupp kameramän för att ge honom grafiska bilder från fronten. Det sägs att Fidel kände till Cuito och dess omgivning som sin egen bakficka.

Överstelöjtnant Fermín Sosa Berrero, chefsrådgivare för FAPLA:s 25:e infanteribrigad, som avbröt det sista försöket att inta byn den 23 mars 1988, hade några dagar tidigare fått en "order från Fidel" att i hemlighet korsa floden och placera sina trupper på denna strategiska plats, närmast fienden. Jag citerar från den intervju han gav mig:

"Uppdraget var extremt svårt. Det var nödvändigt att fördubbla kontrollen, att förstärka allt och att göra det som om ingenting skulle hända. Dessutom var det en order från... vi gör en sådan gest, det är att dra handen över hakan, vilket är samma sak som att säga att det är en order från Fidel och den måste utföras. "Titta, det här är vad han beordrade...? (han förde handen över hakan) och folket förstår, det finns ingen anledning att förklara mer".

Den 27 februari mottogs i Cuito ett telegram från Kuba. Stabschefen för huvudkommandoposten skickade innehållet till Sosa: "Här är en uppmuntrande not. Alejandro är nöjd med den operation som genomfördes den 25:e, att besätta de nya positionerna på ett organiserat sätt, under fiendens attacker och strid. Han skickade ett meddelande om att alla är nöjda med detta, att det var hans idé". Som vi vet var Alejandro alltid, sedan Sierra, Fidels nom de guerre.

Liksom våra egna kombattanter, kubanska krigskorrespondenter i Angola, i Etiopien, som tidigare i Grisbukten och i andra delar av Kuba och världen, var vi där det behövdes som mest, för att samla in bilderna, ljuden, det levande och direkta minnet, av vart och ett av dessa historiska ögonblick, utan att veta att vi själva var en del av den historien.

Trettiosju år senare, till minne av mina stupade kamrater, bekräftar jag min övertygelse att om det fanns något kvar i Angola, mitt

bland hjältemod, uppoffringar och till och med döden själv, så var det önskan att älska, att drömma och - även om många inte lyckades - den outhärliga önskan att leva.

César Gómez Chacón, Cubavisión 250221 (ZT)

¿Por qué fuimos a la guerra?

<https://www.cvi.icrt.cu/por-que-fuimos-a-la-guerra/>

Jordbruksstöd till Kuba!

Svensk-Kubanska Föreningen i projekt för jordbruksstöd till Kuba!

Det sker i samarbete med vår tyska systerorganisation Cuba Si.

Bidrag skickas till Swish 123 182 37 72 eller pg 235715-0 Märk med ?Cuba Si?.

